

45-боб. Фарзанд баҳиллик ва құрқоқлик боисидир

14:00 / 13.06.2019 2236

Ушбу сарлавхада зикр қилинған маъно имом Ибн Можа ва имом Аҳмад ривоят қилған ҳадиси шарифда келган: Имом Ҳасан ва имом Ҳусайн кичиклик чоғларида югуриб келғанларида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уларни бағирларига босиб туриб: «Албатта, бола баҳиллик ва құрқоқлик боисидир», деганлар.

Яъни инсон үзи учун қилмаса ҳам, «боламга бўлсин», дея баҳиллик қиласди. Инсон үзи учун қўрқмаса ҳам, боласи учун қўрқади.

84. Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Абу Бакр розияллоҳу анҳу бир куни:

«Аллоҳга қасам! Ер юзида мен учун Умардан маҳбуброқ одам йўқ! – деди. Кейин чиқиб, қайтиб кирди ва: – Нима деб қасам ичдим, ҳой қизим?» деди.

Мен нима деганини айтиб бердим. Шунда у:

«(Умар) мен учун азиз! Лекин фарзанд қалбга яқинроқ бўлади», деди».

Шарҳ: Ҳазрати Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳу ўзларининг энг яқин дўстлари Умар розияллоҳу анҳуга бўлган муносабатларини билдириш мақсадида Аллоҳ таолонинг исми ила қасам ичиб, ҳазрати Умар ўзлари учун одамларнинг энг маҳбуби эканини айтиб, ташқарига чиқдилар ва айтган иборалари ноаниқ чиққанини эслаб, ортга қайтдилар. Бу гапни эшитган қизлари - Оиша онамиздан аниқлаб олиш учун ўзлари нима деб қасам ичганларини сўрадилар. Сўнгра хатоларини тўғрилаб: «(Умар) мен учун азиз! Лекин фарзанд қалбга яқинроқ бўлади», дедилар».

Яъни «Ер юзида мен учун Умардан азизроқ одам йўқ», дедилар. Ҳар бир ота учун бошқалардан кўра фарзанди қалбига яқинроқ бўлади. Ота учун одамлар ичида энг яқини фарзанд бўлади.

Албатта, бу гапда Абу Бакр розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни истисно қилганлар. Чунки мўмин-мусулмон banda учун Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам барча одам зотидан маҳбуброқ бўлмагунича унинг иймони комил бўлмайди. Бу ҳақиқатни бошқалардан кўра Абу Бакр розияллоҳу анҳу яхшироқ билганлар.

Бола ота учун одамлар ичида энг маҳбуб, яъни севимли шахс бўлгани сабабли, ота унинг муҳаббати йўлида ҳар қандай фидокорликка тайёр бўлади. Жумладан, боласи учун баҳил ҳам, кўрқоқ ҳам бўлади.

Ушбу ривоятдан олинадиган фойдалар:

1. Дўстига бўлган эҳтиромни бошқалар олдида қасам ичиб таъкидлаш мумкинлиги.
 2. Ўз гапида ноаниқликни сезганда уни тўғрилашга уриниш кераклиги.
 3. Гапидаги ноаниқликни бошқалардан «Нима дедим?» каби савол билан аниқлаб олиш мумкинлиги.
 4. Абу Бакр розияллоҳу анҳу учун Умар розияллоҳу анҳу энг азиз дўст экани.
 5. Ота учун бола қалбга энг яқин ва маҳбуб шахс экани.
85. Ибн Абу Нуъмдан ривоят қилинади:

«Бир кишининг Ибн Умардан чивиннинг қони ҳақида сўраганининг гувоҳи бўлдим. Шунда у:

«Сен кимлардансан?» деди.

«Ироқ аҳлиданман», деди.

«Манавини қаранглар, мендан чивиннинг қони ҳақида сўраяпти! Ваҳоланки, ўзлари Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўғилларини (набираларини) ўлдиришган. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Бу иккови (Ҳасан ва Ҳусайн) менинг дунёдаги райҳонларимдир», деганларини эшитганман», деди».

Шарҳ: Улуғ саҳобий Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анху бу гаплари билан Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг аҳли байтларига бўлган чексиз эҳтиромлари билан бирга, уларга душманлик қилган ироқликларга нафратларини ҳам тўкиб солмоқдалар.

Аслида ҳодиса қуйидагича бўлган эди. Имом Ҳусайнни ироқликлар ўзларига чақириб, у кишига байъат қилиш ниятлари борлигини айтишган эди. Имом Ҳусайн розияллоҳу анху у ерга боргандарида ваҳшийларча қатл этилган эдилар. Бу машъум ҳодиса бутун дунё мусулмонларини ларзага солган ва қалбларини яралаган эди.

Ўша ҳодисалардан кейинги ҳаж мавсумларидан бирида улуғ саҳобий ва забардаст олим Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анху ҳажга келиб, дарс ўтаётган эдилар. Кўпчиликнинг турли саволларига, хусусан, ҳажга боғлиқ саволларига жавоб берар эдилар. Ўшандай дарслардан бирида нотаниш киши эҳром кийган одамнинг чивинни ўлдириши ҳақида сўради ва ушбу биз ўрганаётган ривоятдаги суҳбат бўлиб ўтди.

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анхунинг бу гапларида ҳукмларнинг орасидаги фарқ ҳақида гап бормоқда. Албатта, эҳром кийган одамга ҳайвон зотини, жумладан, чивинни ҳам ўлдириш мумкин эмас.

Аммо одам ўлдириш-чи? Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг севикли набиралари имом Ҳусайн розияллоҳу анхудек зотни қатл қилиш-чи? Буни ҳам ўйлаш керак-ку!

Ироқ аҳли имом Ҳусайн розияллоҳу анхуни ўта ваҳшийлик билан қатл этишди. Энди уларнинг вакили келиб, ўзини тақводор қилиб кўрсатиш учун чивиннинг қони ҳақида савол бериб турибди. Жавоб ҳам шунга яраша бўлган.

Ушбу ривоятдан олинадиган фойдалар:

1. Илмли кишилар оммага дарс ўтиб, уларга таълим бериб туриши ва саволлариға жавоб қайтариши аввалда машхур бўлган одатлардан экани.
2. Савол берувчидан кимлиги ҳақида сўраш мумкинлиги.
3. Бир диёрнинг баъзи одамлари қилган номаъкуллиги учун бошқаларини изза қилиш борлиги.
4. Имом Ҳасан ва имом Ҳусайн розияллоҳу анҳумони Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «райҳонларим» деганлари.
5. Набира ҳам фарзанд ўрнида экани.

«Одоблар хазинаси» китобидан